

7-95065309	15/08/2025	עולם קטן	עמוד 14	1	13.54x33.97
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

הרואה הגדול מכולם :

09 שנה
לפטירת הראי"ה קוק

הראה הגדול מכולם

סדרת מאמרים מיוחדת
לציון תשעים שנה לפטירת הראי"ה קוק

הרב חגי לונדין וד"ר יוסי לונדין

חוזה המדינה היהודית

התיישבות וכלכלה. דבריו נפלו תכופות על אזניים ערלות, ורבים לעגו לחזון על מדינה שהחול בה הוא גם חלק מהקודש, אך הרב המשיך להפיץ את תורתו. תשעים שנה אחר כך האומה מתיישבת לחזון הגדול: הציבור החרדי, ברצונו ושלא ברצונו, משתלב במערכות המדינה. למעט קבוצות שוליים כדוגמת נטורי קרתא, קיומה של מדינת ישראל הוא עובדה מוגמרת אצל כל בר דעת. הדוגמה המובהקת להשתלבות הציבור החרדי היא ההשתתפות בבחירות. בקום המדינה ובעשורים הראשונים הייתה הדעה הרווחת שיש אומנם הכרח להשתתף בבחירות "לכנסת הציונית", אולם "לא לשמש שרים"; וכיום כידוע המצב שונה לחלוטין.

בציבור החילוני, לאחר שנים רבות של התנכרות למסורת ולדת, הבשילה ההכרה שללא חיבור לזהות ולשורשים היהודיים, המדינה לא תחזיק מעמד. הדברים ניכרים בעיקר בתחום ההתיישבות ובתחום הביטחון, שצאצאיהם של מייסדי המדינה מפנים בהם את מקומם לכוחות המסורתיים והדתיים שגדלים גילה דמוגרפית ותרבותית.

כיום בראש מערכות רבות במדינה עומדים בוגרי בתי המדרש של תורת הראי"ה, האומרים את תפילת ההלל ביום העצמאות: בצבא ובזרועות השלטון, במחקר, בתעשייה, בתקשורת ובכלכלה. האתגרים מתחדשים ומתעצמים, אולם דבריו של הרב קוק אינם מתקבלים עוד בלעג. יש הרואים בהם איום, אחרים עדיין מנסים להבין את משמעותם, אולם קיומה והתעצמותה של מדינת ישראל וחיבורה לשורשיה היהודיים הם עובדה שאי אפשר להתעלם ממנה עוד.

הרב קוק, כמו תמיד, צדק!

תשעים שנה הן פרספקטיבה טובה כדי לראות עד כמה צדק הרב קוק בחזונו בכל מיני נושאים – וזאת חרף התנגדות אדירה של זרמים חילוניים ודתיים במרוצת השנים; התנגדות שעדיין לא נאמרה עליה בקשת סליחה והודאה על האמת. השבוע נייחד את המאמר לנושא מדינת ישראל.

בתחילת המאה העשרים היה החזון הציוני נחלתם של מעטים בלבד. הרעיון שהעם היהודי יצליח להקים מדינה עצמאית נראה חסר סיכוי, והמחשבה שמדינה זו תנוהל מתוך חיבור למסורת היהודית הייתה בגדר הזיה.

מחד גיסא התנועה הציונית חלמה על "מקלט לילה", מדינה שעם ישראל יהיה בה ככל העמים. הרצל, עם כל חזונו, טען: "במדינה שנקים הרבנים יהיו מוכובדים אולם סגורים בבתי הכנסת". אפילו ראשוני התנועה הציונית הדתית 'המזרחי', שחרדו שמא התנועה הציונית הצעירה תקים מדינה בעלת אופי חילוני, תבעו וקיבלו מהרצל את ההבטחה: "הציונות דבר אין לה עם הדת"; לאומיות חילונית וניטרלית בענייני אמונה ותורה.

מאידך גיסא בקרב שלמי אמוני ישראל לא נרשמה התלהבות גדולה, בלשון המעטה, מהרעיון להקים מדינה יהודית. זכר אחריתה של ממלכת החשמונאים, אופייה של הלאומיות החילונית באירופה ובעיקר דמותם של מנהיגי התנועה הציונית והחשש (המוצדק) שהמדינה שייקמו תיצור זהות לאומית מנוכרת לתורה ולמצוות, הרחיק את רוב ציבור בני התורה מחלום המדינה. חלום מלכות דוד, טענו רבנים רבים, יתגשם רק כשיבוא הגואל בדרך נס.

למיטיבי לכת נציין שההתנגדות למדינה לאום דתית נבעה מהקונצנזוס הגלוי שעולם הרוח ועולם החומר אינם יכולים לדור בכפיפה אחת, ולכן לא ייתכן ערך דתי למסגרת מדינית. בצד החרדי היטיב להגדיר זאת הרש"ר הירש, שטען: "ארץ ישראל היא קניין חיצוני לאומה", ואין עניין דתי לעלות לארץ, וכל שכן להקים בה מדינה; ובצד החילוני בן-גוריון הוא שטען שהדת היהודית שימשה אומנם בעבר אמצעי לשרידות האומה, אולם במדינת ישראל החילונית היא חסרת ערך. בין כך ובין כך היה הרעיון של הרב קוק, "ארץ ישראל אינה קניין חיצוני לאומה" (אודות א, א) – היינו שיש ערך לאומי-דתי לממד הארצי – זר לחלוטין לצורת החשיבה שלאחר אלפי שנות גלות.

בספר 'אורות', שהודפס לראשונה כשלושים שנה לפני הקמת המדינה, טבע הרב קוק בפעם הראשונה את המילים "מדינת ישראל היא יסוד כיסא ה' בעולם" (אודות ישראל 1, 2). לעומת החולמים על מדינה חילונית מחד גיסא והמבקשים להקים מדינה רק בימות המשיח מאידך גיסא טען הרב קוק שייעודו של עם ישראל, ייסוד "ממלכת כוהנים וגוי קדוש", יתממש בהקמת מדינה יהודית באופן מעשי כאן בדורנו.

הרב האריך בתיאור השלבים בגאולה ההולכת ובאה והסביר את הקשיים ואת המורכבות של ימי משיח בן יוסף ואת הצורך בהקמת מנגנונים מדיניים שכולם קודש: צבא, מוסדות שלטון, תרבות,